

Praha 25. 10. 2007

52

Zpráva o rodičce 2006

Report on mother at childbirth 2006

Souhrn

V posledních letech v České republice úhrnná plodnost žen stoupá, v roce 2006 připadlo na jednu ženu 1,33 dítěte. Těžiště plodnosti se přesouvá do vyšších věkových skupin, nejvyšší specifickou plodnost měly ženy ve věku 25 až 29 let. Nejvíce rodiček mělo středoškolské vzdělání s maturitou a polovina matek (52,6 %) byly prvorodičky. Nadále pokračuje nárůst podílu porodů císařským řezem (18,7 %). Většina matek netrpěla v těhotenství závažnějšími komplikacemi.

Summary

Total fertility rate in the CR grows in recent years; in 2006 it was 1.33 child per one woman. The height of fertility is moving to higher age groups, the highest age specific fertility was in age from 25 to 29 years. Most mothers had secondary education and half of mothers (52.6 %) were primiparas. There are continuous trends of increasing proportions of Caesarean section deliveries (18.7 %). The major part of mothers did not suffer any complications in pregnancy.

Od roku 2000 se v České republice pozvolna zvyšují hodnoty úhrnné plodnosti. Tento ukazatel nám říká, jaký průměrný počet živě narozených dětí by připadl na jednu ženu během jejího reprodukčního období (15–49 let) za předpokladu, že by specifické plodnosti podle věku zůstaly trvale na nezměněné úrovni daného kalendářního roku. Jde o ukazatel často používaný jak v mezinárodních srovnáních, tak i pro znázornění časového vývoje. V České republice od konce osmdesátých let úhrnná plodnost velmi prudce klesala až na historické minimum 1,13 v roce 1999. Od té doby opět pozvolna narůstá a v roce 2006 dosáhla hodnoty 1,33. Tento vývoj bývá připisován odkládání mateřství do vyššího věku. Mnoho žen dnes zakládá rodinu až po vybudování jistého finančního a bytového zázemí, dokončení vzdělávání a naplnění některých zájmových (např. cestovatelských) cílů, což nebývalo ještě před dvaceti lety obvyklé a ženy začínaly s rozením potomků krátce po 20. roce věku. Současný vzestup plodnosti dokládá, že ženy narozené v silných ročnících poloviny 70tých let (nyní jim je okolo 30 let) teprve v posledních letech začínají přivádět své děti na svět. I přesto je ČR i nadále zemí s jednou z nejnižších hodnot úhrnné plodnosti v Evropě.

Nejvyšší plodnost (počet živě narozených dětí ženám v daném věku na tisíc žen v této věkové skupině) měly v roce 2006 ženy ve věku 25–29 let. Až do roku 1997 byla nejvyšší plodnost u žen 20 až 24letých. Právě u těchto žen došlo k nejprudšímu poklesu plodnosti, který pokračuje i v době, kdy úhrnná plodnost opět roste. Velice rychle se v posledních letech zvyšuje plodnost žen mezi 30. a 34. rokem. Bude-li se u nás opakovat vývoj známý z mnoha zemí západní Evropy, bude časem tato věková skupina žen skupinou s nejvyšší

plodností. Nejvyšší nárůst plodnosti nastal u nejstarších matek nad 40 let, které ale představují z celku jen malý díl.

V České republice se v roce 2006 narodilo zhruba 10 % dětí matkám starším 35 let (10 358 dětí z celkového počtu 105 831 živě narozených dětí). V Evropském kontextu je ovšem tento podíl stále poměrně nízký. V Nizozemí, Irsku, Finsku, Španělsku a Švýcarsku se rodí okolo 20 % dětí matkám nad 35 let.

Pro více než polovinu rodiček (54 720 rodiček, tj. 52,6 % z celkového počtu 104 129) šlo v tomto roce o jejich první porod, třetina matek rodila podruhé a pouze 14 % rodiček prožívalo třetí či další porod.

Podobně jako v předchozích letech bylo i v tomto roce mezi rodičkami o něco více žen s vysokoškolským vzděláním než žen se základním nebo neukončeným vzděláním. Obě tyto skupiny představovaly společně zhruba čtvrtinu všech matek (26 %). Nejvyšší část tvořily ženy se středoškolským vzděláním s maturitou (42,7 %), kterých ještě v roce 1999 bylo téměř stejně jako středoškolaček bez maturity (27 % v roce 2006).

Od konce sedmdesátých let se zvyšují počty dětí narozených mimo manželství. Celkové počty narozených se naopak snižovali, od roku 2000 sice opět rostou, ale pomaleji než počty narozených mimo manželství. Dochází tedy k poměrně rychlému nárůstu podílu narozených mimo manželství. V roce 2006 tento podíl již přesáhl 33 % (v absolutních počtech se mimo manželství narodilo 35 259 dětí z celkového počtu živě narozených dětí).

Dalším setrvalým trendem posledních let je nárůst podílu porodů císařským řezem. V roce 2006 proběhlo tímto způsobem 19 439 porodů (18,7 %) z celkového počtu porodů. Někteří lékaři jako příčinu nárůstu v médiích uvádějí, že se někde provádějí i císařské řezy na přání rodičky a také se tím lékaři někdy jistí, aby porod dobře dopadl. Na tento postup panují mezi porodníky velice rozporuplné názory.

Velká většina rodiček (89 %) netrpěla v těhotenství žádnou závažnější komplikací. Jako nejčastější komplikace se objevoval hrozící předčasný porod (u 2,3 % rodiček), gestační hypertenze (1,5 %) a preeklampsie (0,8 %).

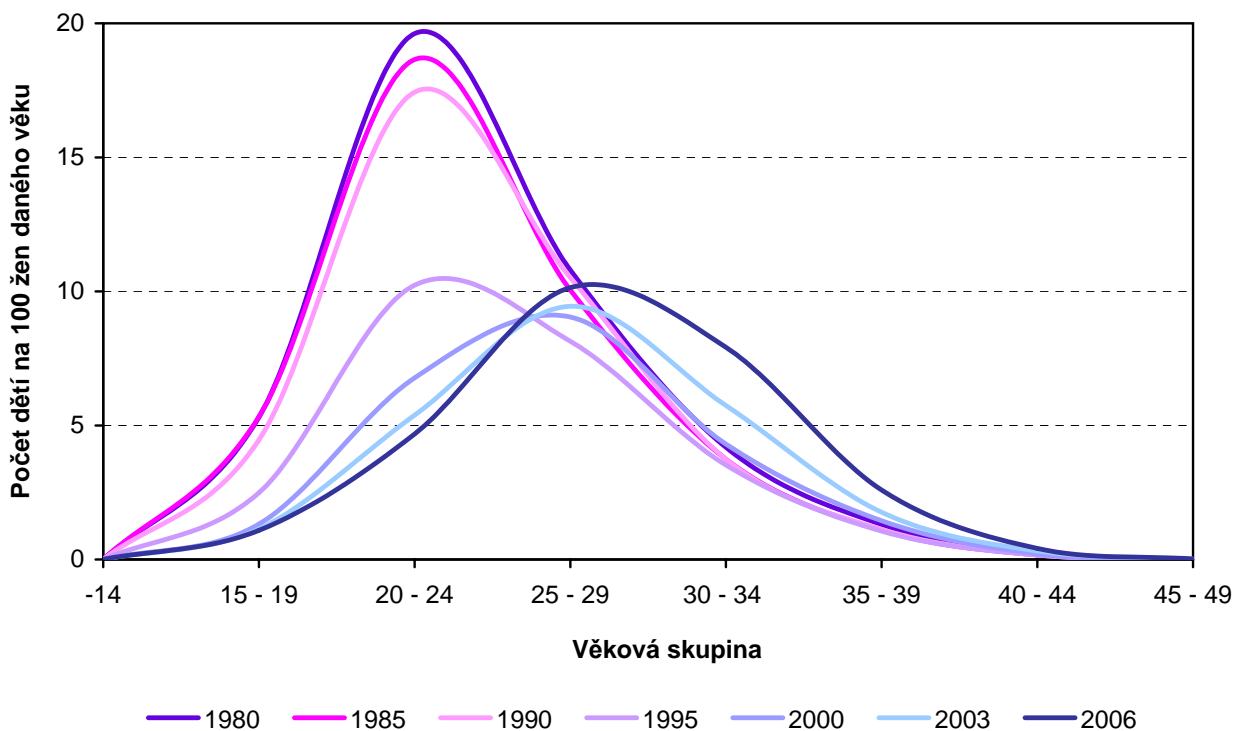
Mezi porodními komplikacemi byla nejčastější porodní poranění (hráze nebo čípku - u 17 % rodiček). Ostatní porodní komplikace byly spíše vzácné (ztráta krve nad 500 ml - 2,5 %).

V posledních letech zůstává zhruba stejný (okolo 90 %) podíl rodiček, kterým jsou při porodu podávány léky. Nejhojněji jsou zastoupena uterotonika (léky k posílení činnosti děložního svalstva), z nichž je nejužívanější hormon oxytocin. Míra užívání jednotlivých skupin léků při porodu se od roku 2000 příliš nemění, kromě podávání antibiotik. Zatímco v roce 2001 dostalo při porodu antibiotika 14 % rodiček, v roce 2006 to bylo již 27 % rodiček. Tento vývoj pravděpodobně souvisí také s nárůstem podílu porodů císařským řezem.

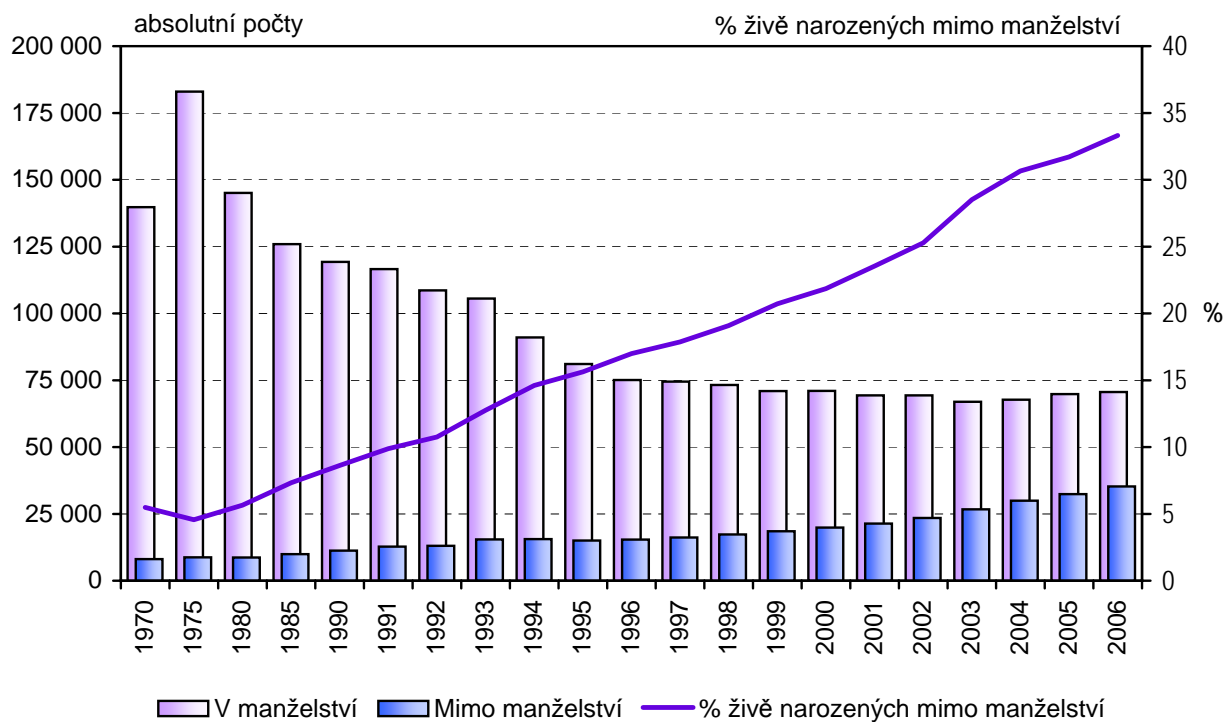
Zdrojem dat pro tuto aktuální informaci je Český statistický úřad a Národní registr rodiček, který je veden v Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR). Požadované údaje jsou do registru předávány buď v elektronické podobě podle závazného Datového standardu MZ ČR, nebo v listinné podobě na formulářích „Zpráva o rodičce“.

Vypracovala: Mgr. Jana Wiesnerová

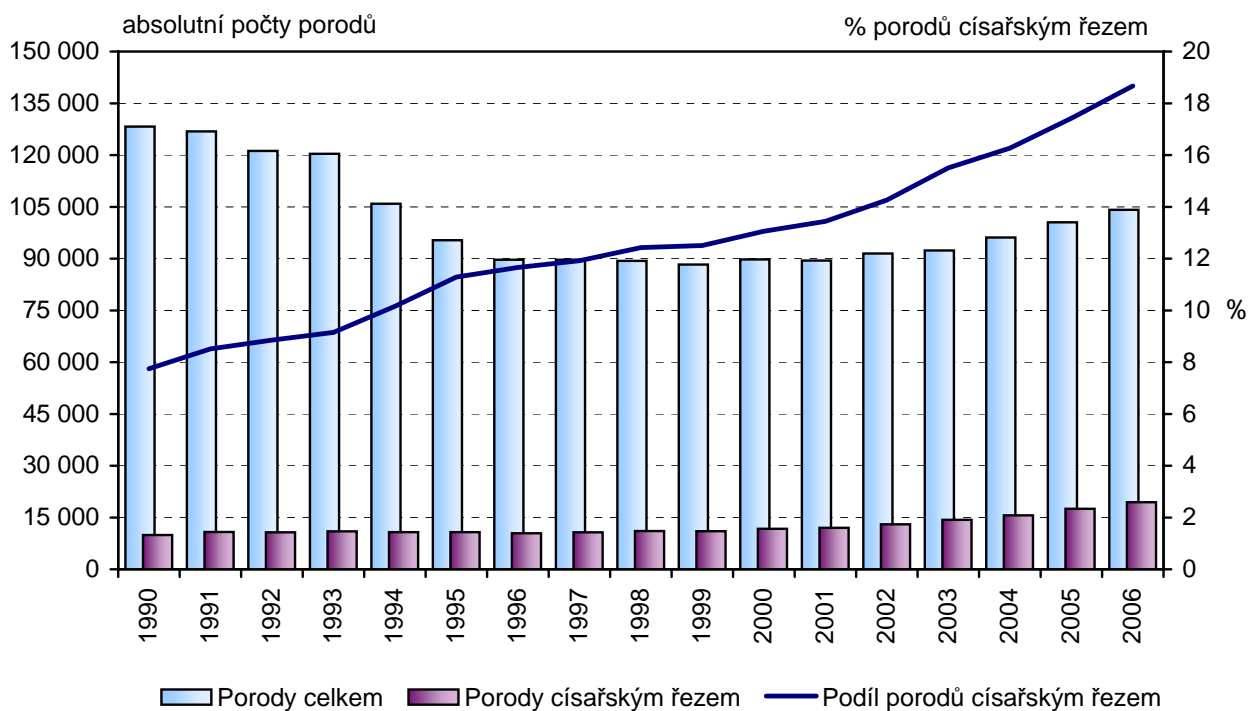
Vývoj specifických plodností podle věku

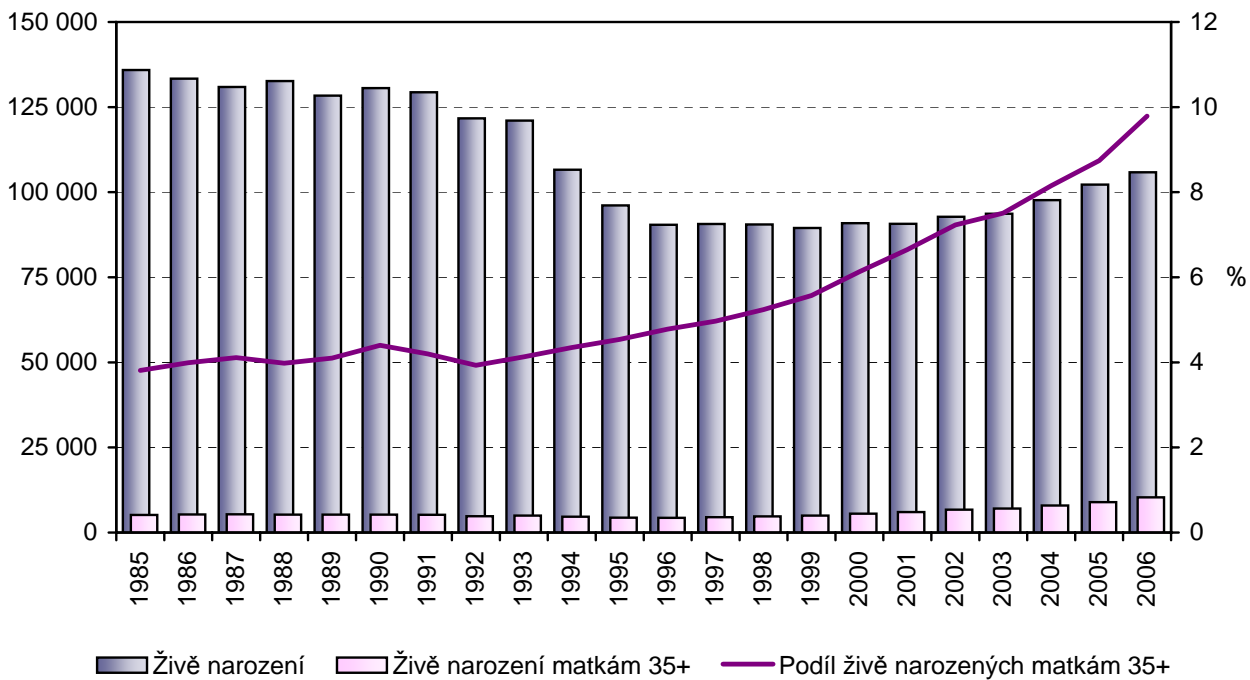
Vývoj živě narozených podle legitimacy

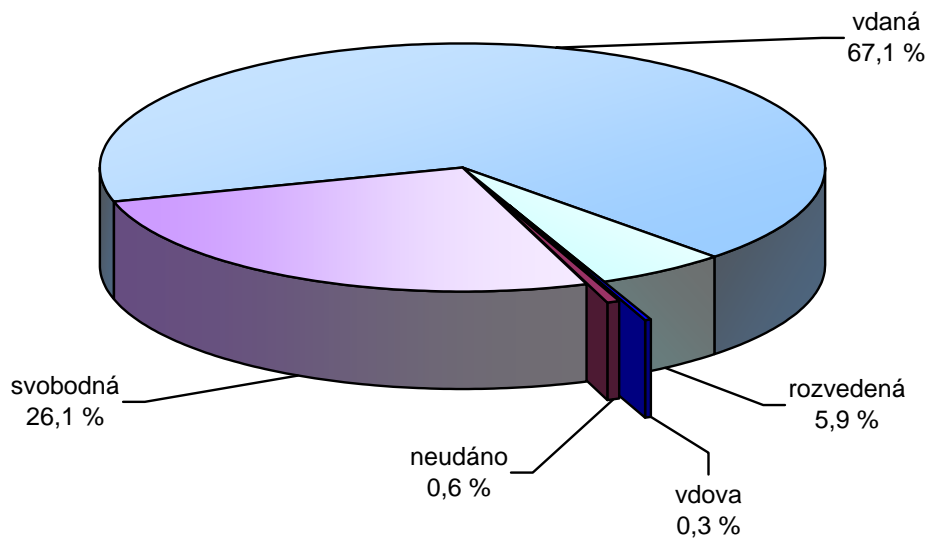
Vývoj absolutního počtu porodů a podílu císařských řezů

Vývoj počtu živě narozených a podílu živě narozených matek ve věku 35 +

Struktura rodiček podle rodinného stavu

Struktura rodiček podle vzdělání

